

Dr Aleksandar K. Filipović*

Dušan A. Filipović**

UDK: 347.518

BIBLID: 0352-3713(2010);(5-6):23-41

PODELJENA ODGOVORNOST U SAOBRAĆAJU I NEKE DILEME U POSLOVNOJ SUDSKOJ PRAKSI

REZIME: U članku se razmatra sudska praksa koja se odnosi na podeljenu odgovornost u saobraćaju. Primeri ove sudske prakse nam detaljno prikazuju na koji način je podeljena odgovornost u saobraćaju, od kojih okolnosti zavisi i na koji način ih sud rešava.

Ključne reči: podeljena odgovornost, odgovorno lice, oštećeno lice

1. Uvodne napomene

U poslovnoj i sudskoj praksi postoji raznolikost u primeni člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

Oštećeno lice koje je pretrpelo štetu nema pravo na potpunu naknadu ni naknadu štete koja po visini odgovara prouzrokovanoj šteti. Oštećeno lice ima pravo na naknadu koja je smanjena srazmerno iznosu njegovog doprinosa u prouzrokovanju štete. Ovo predstavlja izuzetak od osnovnog pravila po kome se naknada štete dopunjuje u iznosu koji odgovara prouzrokovanoj šteti, a ovaj izuzetak je predviđen u članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

„1) Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu;

2) Kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove radnje sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.“¹

* Advokat u Loznici.

** Dipl. pravnik

¹ Član 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

Pitanje podeljene odgovornosti ne postavlja se samo kada se radi o naknadi materijalne štete, pitanja podeljene odgovornosti se mogu postaviti i kada se radi o naknadi nematerijalne štete. U članu 205. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine potvrđeno je:

„Odredbe o podeljenoj odgovornosti i sniženju naknade koje važe za materijalnu štetu shodno se primenjuju i na nematerijalnu štetu.“²

Shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine, iznos obaveze na naknadu štete odgovornog lica utvrđuje se u visini štete koju je pričinio štetnik, a ne u visini ukupno prouzrokovane štete, jer je jedan deo štete pričinio oštećenik.“³

U stavu 1. člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine dat je odgovor kako treba rešiti pitanje **kada šteta ne potiče samo od radnje štetnika, nego i od radnje oštećenog, pri čemu se udeo oštećenog u prouzrokovanoj šteti može utvrditi**. U stavu 2. člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine dat je odgovor kako treba rešiti pitanje **kada oštećenik svojim ponašanjem doprinosi da šteta nastane ili da bude veća nego što bi bila da on nije učestvovao u njenom prouzrokovanju, ali se ne može utvrditi u kojoj meri je oštećenik doprineo nastanku štete**. Odgovornost odgovornog lica se u oba slučaja smanjuje za izvestan iznos u poređenju sa stvarnom štetom.

Oštećeno lice ne odgovara nego snosi tu štetu u smislu za nju nema pravo na naknadu štete shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Pravila o podeljenoj odgovornosti, u slučaju prouzrokovanja nematerijalne štete primenjuju se, kada se kao lica pojavljuju neposredno oštećeno lice, štetnik i odgovorno lice. Kada je **posredno oštećeno lice** svojim radnjama doprinelo usmrćenju ili teškom invaliditetu ili je pomagao da se učinilac ovih dela ne otkrije **ono nema pravo na naknadu nematerijalne štete**. Na takva oštećena lica se ne može primeniti odredbe člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Takva oštećena lica će krivično odgovarati. Shodno članu 206. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine će za štetu koju je više lica prouzrokovalo zajedno svi učesnici odgovarati solidarno. Podstrekač, pomagač, kao i onaj koji je pomagao da se odgovorna lica ne otkriju odgovaraju solidarno sa njim. Primena odredbi člana 205. Zakona o obligacionim odnosima kada nematerijalnu štetu treba naknaditi u novcu u smislu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

² Član 205. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

³ Slobodan Petrović, Dragoljub Stojanović, Komentar zakona o obligacionim odnosima, Kulturni centar Gornji Milanovac, Pravni fakultet Kragujevac 1980, strana 572.

2. Pravila o podeljenoj odgovornosti mogu se primeniti u sledećim slučajevima:

- podsticanje vozača na brzu vožnju;
- neprilagođena brzina;
- kada nedostaju svetlosni uređaju za noćnu vožnju;
- kod propusta da smanji brzinu i da zvučnim signalima ne upozori na opasnost drugog učesnika u saobraćaju;
- ako je došlo do propusta organizacije za puteve;
- sudar vozila u pokretu i zaustavljenog odnosno parkiranog vozila;
- podeljena odgovornost vozača i pešaka;
- podeljena odgovornost vozača koji upravlja motornim vozilom pod uticajem alkohola i njegovog saputnika;
- podeljena odgovornost vozača i putnika koji nije vezao sigurnosni pojas;
- neposedovanje vozačke dozvole i odgovornost za štetu.

Podeljena odgovornost se vezuje za propuste vozača motornog vozila i drugih lica koja su, takođe, doprinela da do saobraćajne nezgode dođe. Nema podeljene odgovornosti u slučaju kad vozač vozila povredi lice koje se kreće trotoarom, jer je trotoar ulice namenjen isključivo za kretanje pešaka, a ne i motornih vozila.⁴

3. Sudar motornog vozila i zaustavljenog, odnosno parkiranog vozila

U praksi su česti primeri saobraćajnih nezgoda do kojih je došlo na taj način što je vozilo koje je bilo parkirano, odnosno zaustavljeno na putu doprinelo nastanku nezgode.

Ako je vozač motornog vozila motorno vozilo zaustavio, odnosno parkirao suprotno zakonu, tada postoji podeljena odgovornost, jer je vozač takvim ponašanjem doprineo da do saobraćajne nezgode dođe. Međutim, ako je vozač motornog vozila motorno vozilo zaustavio, odnosno parkirao u skladu sa zakonom, u ovom slučaju ne može se primeniti član 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine. Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi bila, ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu. Zakon o obligacionim odnosima iz 1978. godine ovde ima na umu situaciju kad su štetnik i oštećenik doprineli prouzrokovanju štete. Zakonske odredbe o podeljenoj odgovornosti dolaze do primene bez obzira na oštećenikovu krivicu. Dovoljan je oštećenikov makar i neskriveni doprinos njegovoj šteti. Zato podeljena odgovornost može postojati i kad je oštećeno lice malo dete ili lice nesposobno za rasuđivanje.

⁴ Član 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine

Kad se govori o podeljenoj odgovornosti, smatramo da taj izraz nije najsretnije odabran, jer niko ne može građanskopravno odgovarati za vlastitu štetu. Oštećeno lice ne odgovara za svoju štetu, već je samo snosi u meri u kojoj je doprinelo njenom nastanku ili povećanju. Ovo je u skladu sa načelom potpune naknade štete, jer je štetnik dužan naknaditi svu štetu koju je prouzrokovao.

Kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.⁵

Oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmernu naknadu. Kad je nemoguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.⁶

Ovde treba imati u vidu da oštećeni ne odgovara za svoju štetu već je samo snosi u meri u kojoj je pridoneo njenom nastanku ili povećanju. Ovo je u skladu sa načelom potpunosti naknade, prema kojem je štetnik dužan naknaditi svu štetu koju je prouzrokovao. Smanjenje naknade u slučajevima koje ima u vidu člana 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine dosuđuje se pošto se prethodno utvrdi iznos prouzrokovane štete u celini.

4. Podeljena odgovornost i stav sudske prakse

Po pravnim pravilima obligacionog prava, ako šteta nije nastala isključivo krivicom štetnika, već je i oštećeni svojom krivicom doprineo njenom nastajanju, oštećeni nema pravo da zahteva naknadu celokupne štete, odnosno nema pravo na naknadu onog dela štete koji potiče od njegove krivice. Ako nije moguće utvrditi koji deo štete potiče od oštećenikove krivice, onda štetu snose podjednako po principu podeljene odgovornosti za naknadu štete.⁷

Neprilagođena vožnja motornog vozila i neobazrivo kretanje pešaka na kolovozu predstavljaju propuste oba učesnika u saobraćaju, zbog čega, pri odlučivanju o naknadi nastale štete, ima mesta primeni pravila o podeljenoj odgovornosti.

Kad putnik uđe u autobus preduzeća koje vrši javni prevoz i ako u njemu nema slobodnog mesta, a vozač pokrene vozilo pre nego što se zatvore vrata, usled čega putnik ispadne i zadobije povrede, takođe postoji podeljena odgovornost i putnika i saobraćajnog preduzeća na nastalu štetu.

Bez obzira na postojanje utvrđene krivične odgovornosti vozača motornog vozila, sud je dužan u parnici da utvrđuje i ponašanje pešaka kao učesnika u saobraćaju, i ukoliko utvrdi da postoje i njegovi propusti koji su doprineli nastanku saobraćajne nezgode, primeniće pravilo građanskog prava o srazmernom smanje-

⁵ Član 192. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

⁶ Član 192. ZOO iz 1978. godine.

⁷ Odluka Vrhovnog suda Srbije, GŽ. 4153/66.

nju naknade štete zbog podeljene odgovornosti, u kom slučaju je štetnik dužan da naknadi samo deo štete, srazmeran svom doprinosu u nastanku štetnih posledica.⁸

Kad na zaprežnom vozilu u noćnoj vožnji nedostaju svetlosni uređaji, onda takav propust učesnika u saobraćaju može biti od značaja kod utvrđivanja odgovornosti za naknadu štete koja nastane iz kontakta zaprežnog i motornog vozila, pa bi imalo mesta primeni pravnog pravila građanskog prava o podeljenoj odgovornosti.⁹

Propuštajući da smanji brzinu kretanja i da zvučnim signalima upozori tuženog na opasnost, koji je zaprežnim kolima izašao na magistralni put, što je morao učiniti, jer nije mogao predvideti da će tuženi tako postupiti, tužilac je doprineo nastanku štete, pa stoga postoje uslovi za primenu člana 190. Zakona o obligacionim odnosima o podeljenoj odgovornosti.¹⁰

5. Podeljena odgovornost i alkoholisanost

U praksi ima mnogo primera saobraćajnih nezgoda u kojima pogine saputnik ili u kojima saputnik zadobije teške telesne povrede.

U ovakvim slučajevima odnos vozača motornog vozila i putnika u motor-
nom vozilu može biti:

- da je bio **pijan** vozač motornog vozila, a da je putnik bio trezan;
- da je **bio pijani vozač motornog vozila i putnik u motor-
nom vozilu**;
- da je vozač motornog vozila **bio trezan**, a da je putnik **bio pijan**;
- da je vozač motornog vozila bio vezan sigurnosnim pojasom, a da putnik nije bio vezan sigurnosnim pojasom.

Ukoliko je vozač motornog vozila upravljao motornim vozilom pod uticajem alkohola, a putnik je znao ili je morao znati da vozilom upravlja vozač pod dejstvom alkohola, opojnih droga ili bez vozačke dozvole za tu vrstu vozila, te usled toga dođe do saobraćajne nezgode u kojoj putnik pogine ili pretrpi povrede, u tom slučaju postoji podeljena odgovornost.

U praksi ima dosta primera da pijani vozač motornog vozila primi pijanog putnika. U ovom slučaju, smatramo da postoji isključiva odgovornost vozača koji je upravljao motornim vozilom pod uticajem alkohola. U ovom slučaju moglo bi doći do podeljene odgovornosti ako bi se dokazalo da je pijani putnik ometao pijanog vozača pa je iz tih razloga došlo do saobraćajne nesreće.

U praksi ima dosta primera da vozač motornog vozila koji nije u alkoholisanom stanju primi putnika koji je u alkoholisanom stanju. U ovom slučaju moglo bi doći do primene pravila o podeljenoj odgovornosti ako bi se dokazalo da je do saobraćajne nezgode došlo što je pijani putnik ometao treznog vozača koji je upravljao motornim vozilom.

⁸ Odluka Vrhovnog suda Srbije, GŽ. 4153/66.

⁹ Odluka Vrhovnog suda Srbije, 30/76.

¹⁰ Vrhovni sud Srbije, Rev. 4194/73.

Ukoliko saputnik u vozilu ne zna u kojoj meri je vozač alkoholisan, podeljena odgovornost u procentu od 20% previsoko je određena.

„Iz utvrđenog činjeničnog stanja jasno proizilazi **da tužena nije znala u kojoj meri je vozač bio alkoholisan, pa stoga i 20% je možda previše za utvrđivanje odgovornosti tužilje, ali pošto se tužilja nije žalila, drugostepeni sud nije mogao da preinači odluku na štetu tuženog zbog načela zabrane.**“¹¹

Kada putnik zna da je vozač u alkoholisanom stanju i pristane na vožnju, u slučaju nastanka štete do koje je došlo krivicom alkoholisanog vozača postoji podeljena odgovornost vozača i oštećenog lica, jer je oštećeno lice prihvatanjem vožnje svesno preuzelo rizik od mogućeg nastanka štetnih posledica.

6. Obaveza vezivanja sigurnosnog pojasa i podeljena odgovornost

Prvostepeni sud nije utvrdio činjenično stanje ukoliko nije utvrdio sve okolnosti u vezi s tim da li je tužilac bio vezan sugurnosnim pojasom ili nije. Ukoliko je povreda nastala u saobraćajnoj nezgodi posledica nevezivanja sigurnosnog pojasa, onda ona mora biti od uticaja kod procene podeljene odgovornosti u smislu člana 192. ZOO.

„Prema odredbama člana 192. ZOO, oštećenik koji je doprineo da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu. Prvotučeni je u toku postupka ukazivao na doprinos tužioca R. kao vozača i učesnika u predmetnoj saobraćajnoj nesreći, a koja bi se prema njegovim navodima **ogledala u neprilagođenoj brzini, i nepoštovanju zakonske obaveze vozača da u vožnji bude vezan sigurnosnim pojasom.** Sudovi su utvrdili da je tužilac R. tada zadobio povredu koja je teško oštetila njegovo zdravlje. Ne navodeći u razlozima o kakvoj se povredi radi i neutvrđujući da li bi te povrede ili nastale posledice bile lakše ili manjeg obima, da je kritičnom prilikom **bio vezan sigurnosnim pojasom**, kako to nalaže odredba člana 35. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima. Ove činjenice su od značaja, s obzirom da prema citiranoj zakonskoj odredbi **ponašanje oštećenog u nekim slučajevima može uticati na smanjenje obima naknade, posebno, ako se ona ogleda u propuštanju ili nepreduzimanju određenih mera da bi se dejstvo eventualnih štetnih radnji drugih mogle otkloniti ili umanjiti.** S obzirom da navedene činjenice nisu utvrđene u provedenom postupku obe niže-stepene presude su morale biti ukinute i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U ponovnom postupku prvostepeni sud će radi donošenja pravilne odluke o zahtevu tužioca, pouzdano utvrditi sve odlučne činjenice na koje je unapred ukazano, počev od ponašanja stranaka u ovoj parnici kao učesnika u predmetnoj saobraćajnoj nezgodi koja su u uzročno-posledičnoj vezi sa nastalim

¹¹ Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 283/2000 od 10.11.2000. godine

štetnim događajem, pa do utvrđivanja same štete i njenog obima, imajući pri tom u vidu da svako postupanje protivno odredbama ZOBS-ne mora imati za posledicu i odgovornost za nastalu štetu, ukoliko nije uzrok iste, i obrnuto da takvo ponašanje iako nije uzrok nastanka štete, može doprineti da ta šteta bude manja ili veća, što u svakom konkretnom slučaju treba utvrditi. Stoga, utvrđena prekršajna odgovornost i spisi tog predmeta ne mogu biti jedini i isključivi dokaz krivice za nastalu štetu, već se ona mora utvrditi i na osnovu drugih raspoloživih dokaza, posebno kada se u toku postupka ukazuje i na eventualne propuste drugih učesnika saobraćajne nezgode.¹²

„Prvotuženi je u toku postupka isticao, a što inače ističe i u žalbi da se s obzirom na povrede smatra da je tužilac sedeo na mestu suvozača, da kritičnom prilikom nije bio obezbeđen sigurnosnim pojasom usled čega je i usledio udarac glavom i nastupila povreda, te da je tužilac u velikoj meri doprineo da pretrpi teže posledice od onih koje bi po njegovo zdravlje nastale da se propisno obezbedio, te da je na taj način doprineo nastanku vlastite štete. Prvostepeni sud nije utvrdio da li je tuženi koji je sedeo na mestu suvozača u putničkom vozilu, kritičnom prilikom bio obezbeđen sigurnosnim pojasom i da je bio obezbeđen, da li bi nastala šteta nastala na način i u obimu kako je nastala.

Kako prvotuženi i drugotuženi kao osiguravajuća organizacija nisu u obavezi da tužiocu kao trećem licu naknade štetu do koje je došlo krivicom njihovih osiguranika, to će prvostepeni sud u ponovnom postupku, saslušanjem tužioca u svojstvu parnične stranke, te veštačenjem pred veštakom odgovarajuće struke utvrditi da li je tužilac, kao suvozač, imajući u vidu i vrstu i težinu zadobijenih povreda, kritičnim prilikom bio obezbeđen sigurnosnim pojasom, a u smislu Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima, te posebno da li bi, da je tužilac bio obezbeđen sigurnosnim pojasom kod tužioca nastupila šteta u obimu u kojem je kritičnom prilikom nastupila.¹³

Vezivanje sigurnosnog pojasa je zakonska obaveza predviđena članom 36. Zakona o bezbednosti saobraćaja, pa prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja prvostepeni sud uvek mora utvrditi da li je oštećeno lice bilo vezano ili ne i da li je vezivanje (odnosno nevezivanje) imalo uticaja na nastanak štete i u kom obimu.

„Osnovano se u žalbi tuženog ukazuje da je prvostepeni sud propustio da utvrdi da li postoji doprinos tužilje nastanku štetnog događaja, a imajući u vidu obaveze tužilje kao vozača na upotrebu sigurnosnog pojasa. Ovo stoga, jer na osnovu člana 36. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima predviđeno je da su vozač motornog vozila u koje su ugrađeni sigurnosni pojasevi i lice koje se prevozi tim vozilom, dužni da budu vezani tim pojasevima za vreme dok se vozilo kreće u saobraćaju na javnom putu. Na osnovu člana 230. stav 1.

¹² Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1606/2000 od 14. III 2000. godine

¹³ Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 3629/00 od 27. VII 2000. godine

tačka 2. istog Zakona, predviđeno je da će se vozač ili drugo lice koje se za vreme vožnje u vozilu ne veže sigurnosnim pojasevima, kazniti novčanom kaznom na licu mesta za prekršaj. Imajući u vidu navedenu odredbu gde postoji zakonska obaveza upotrebe sigurnosnih pojaseva u vozilu koja imaju ugrađene pojaseve, prvostepeni sud nije utvrdio (iako to proizilazi iz spisa – iskaza tužilje), da li je tužilja bila vezana pojasom, odnosno da li nošenje ili nenošenje pojasa ima uticaja na nastanak štete ili njeno umanjeње.¹⁴ Smatramo da postoji podeljena odgovornost na ravne delove, ako se utvrdi da putnik u toku vožnje nije vezao sigurnosni pojas.

7. Podeljena odgovornost poslodavca i zaposlenog u naknadi štete moguća je i kod štete prouzrokovane nezakonitim prestankom radnog odnosa

Naime, pravni osnov po ovom pitanju sadržan je u odredbi člana 192. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima po kome zaposleni u svojstvu oštećenog koji je doprineo da šteta bude veća nego što bi inače bila, ima pravo samo na srazmerno smanjenu naknadu. Polazeći od načela legaliteta, kao najvišeg pravnog imperativa, kao i od intencije citirane odredbe Zakona o obligacionim odnosima, proizilazi da je dužnost svakog nezaposlenog, kome je radni odnos prestao, da traži posao kod drugog poslodavca i da prihvati odgovarajući posao. S obzirom na oficijelnu maksimu suda i povodom visine štete neophodno je bilo u ovom sporu utvrđivati da li je tužilja ostvarila prava koja joj po zakonu pripadaju kao nezaposlenom licu privremene naknade ostvarene za vreme nezaposlenosti ili je svojom krivicom propustila da ostvari ovu naknadu, na koju bi imala prava prijavom Zavodu za tržište rada. S obzirom da nezaposleni ima pravo i na posredovanje Zavoda pri zapošljavanju, što znači i mogućnost zaposlenja kod drugog poslodavca, bilo je nužno utvrditi činjenice da li je tužilja podnela blagovremenu prijavu Zavodu za tržište rada, tim pre jer je u pitanju zaposleni takve kvalifikacije i stručne osposobljenosti za koju je kod Zavoda za tržište rada potražnja veća od ponude, što znači da svaki propust nezaposlenog da ostvari prihod koji je realno mogao ostvariti smanjuje njegovo pravo na naknadu štete o kojoj je ovde reč. Doprinos, oštećenog radnika nastanku štete smanjuje materijalnu odgovornost poslodavca.

8. Podeljena odgovornost vozača i pešaka

Pri utvrđivanju mere uzročnog doprinosa svakog učesnika u saobraćajnoj nezgodi potrebno je sa posebnom pažnjom oceniti ne samo sve okolnosti pod kojima je došlo do te nezgode, već naročito strogost saobraćajnih

¹⁴ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1202/2001 od 20. III 2001. godine

pravila kojih se svaki od učesnika u saobraćajnoj nezgodi mora pridržavati u datoj saobraćajnoj situaciji i izvideti samo značenje tih pravila sa gledišta bezbednog odvijanja saobraćaja i uzročni značaj njegovog kršenja za nastanak nezgode. Tužilac se kretao kolovozom na oko jedan metar od desne ivice kolovoza, što je u suprotnosti sa članom 104. i 106. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja, pa je time doprineo saobraćajnoj nezgodi 10%, kada ga je vozač oborio na putu. „Utvrđeno je da je u saobraćajnoj nezgodi dana 5. XII 1997. godine, do koje je došlo usled propusta u upravljanju putničkim vozilom „jugo 45“, a kojim je upravljao vozač B. krećući se putem ka Grdelici, naleteo na tužilju kao pešaka, koja se kretala desnom stranom kolovoza na udaljenosti od jednog metra od ivice kolovoza. Do ove nezgode je došlo zbog propusta tuženikovog osiguranika, koji brzinu vozila nije prilagodio uslovima vidljivosti i saobraćaja na put, te tako tužilju povredio. Na osnovu pravosnažne presude Opštinskog suda u Leskovcu od 21.8.1998. godine osiguranik tuženika je oglašen krivim za krivično delo teško delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz člana 201. stav 3. u vezi sa članom 195. stav 3, u vezi sa stav 1, KZ RS, i osuđen je na novčanu kaznu u iznosu od 3.000,00 dinara. U tom momentu vozilo je bilo osigurano kod tuženika za štetu pričinjenu trećim licima. Utvrđeno je da postoji podeljena odgovornost 10% na strani tužilje, jer se kretala desnom stranom kolovoza na udaljenosti od 1 metar desne ivice kolovoza što je protivno odredbi čl. 104. i 106. Zakona o osnovama bezbednosti saobraćaja na putevima.“¹⁵

9. Isključiva odgovornost vozača motornog vozila

Smatramo da postoji isključiva odgovornost vozača u sledećim slučajevima:

- kada vozač motornog vozila povredi pešaka na pešačkom prelazu;
- kada vozač motornog vozila prolazi na crveno svetlo;
- kada vozač motornog vozila povredi pešaka van kolovoza zbog sletanja sa puta;
- kada ostavi motorno vozilo na kolovozu, neosvetljeno i neobeleženo;

10. Podeljena odgovornost vozača motornog vozila i pešaka

Podeljena odgovornost vozača motornog vozila i pešaka postoji:

- kod pretrčavanja puta od strane pešaka. U konkretnom slučaju treba posebno voditi računa da li put pretrčavaju deca ili odrasli ljudi. Ako put pretrčava dete, smatramo da je odgovornost vozača veća, jer vozač mora da ima pojačanu pažnju.
- kad pešak prelazi na crveno svetlo; u konkretnom slučaju odgovornost pešaka je veća;

¹⁵ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1202/2001 od 20. III 2001. godine

- ako jedan pešak iznenada započne prelaz puta, izdvajajući se od grupe pešaka. U konkretnom slučaju smatramo da je odgovornost vozača motornog vozila veća u odnosu na pešaka, jer vozač motornog vozila mora posebno da obrati pažnju kad nailazi na grupu pešaka, tj. mora da ima u vidu da je moguće da neki pešak iz grupe može iznenada da stupi na put.

11. Podeljena odgovornost i nezakonito parkiranje

Ako je tužilac parkirao svoje vozilo na kolovozu u blizini raskrsnice, i ako je u blizini postojao parking gde je mogao parkirati vozilo, onda ovakvo ponašanje može imati uticaja na nastanak štete o čemu treba da se izjasni veštak saobraćajne struke.

„Po nalaženju suda, prvostepeni sud u pogledu postojanja eventualnog doprinosa tužioca u nastanku ove štete nije naveo razloge o odlučnim činjenicama, odnosno nije u potpunosti i pravilno utvrdio sve činjenice koje su bitne za donošenje odluke.

Imajući u vidu činjenicu da je tužilac svoje vozilo parkirao na kolovozu i to u blizini raskrsnice, iako je postojao parking ispred stambene zgrade tužioca na kome je mogao parkirati vozilo, sud je bio dužan da odredi saobraćajno veštačenje od strane veštaka saobraćajne struke. Veštak treba da da svoje mišljenje u pogledu ponašanja i propusta tužioca, te uticaja ovakvog ponašanja i propusta na nastanak štete na njegovom vozilu.“¹⁶

12. Neposedovanje vozačke dozvole i odgovornost za štetu

Neposedovanje vozačke dozvole u konkretnoj situaciji je bez uticaja na odgovornost vozača, jer neposedovanje vozačke dozvole nije u uzročnoj vezi sa udesom.

„Prema utvrđenom činjeničnom stanju 2. maja 1996. godine, vozač automobila marke „zastava 101“ osiguranog kod tuženog je izazvao saobraćajni udes i u ovom udesu naneo je tešku telesnu povredu maloletnom tužiocu. Naime, vozač osiguranog automobila na raskrsnici nije ustupio pravo prvenstva prolaza motociklu kojim je upravljao M. G. dok je maloletni tužilac sedeo na mestu suvozača, pa je tom prilikom ivicom automobila udario u nogu suvozača, maloletnog tužioca, i naneo mu tešku telesnu povredu. Zbog toga je vozač automobila krivičnom presudom Opštinskog suda u Kuli K. 276/96 od 13.11.1996. godine osuđen na novčanu kaznu zbog izvršenja krivičnog dela teškog dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja na putevima iz člana 201. stav 3. u vezi sa članom 195. stav 3. i u vezi sa stavom 1. KZ RS. U toku postupka nižestepeni sudovi su utvrdili da je do ovog udesa došlo isključivo krivicom vozača automobila, jer se nije pridržavao saobraćajnih propisa.

¹⁶ Rešenje Okružnog suda u Beogradu, Gž. 7743/99 od 27. I 2000.

Navodi u reviziji koji se ističu da postoji odgovornost vozača motocikla za nastalu štetu, jer nije posedovao vozačku dozvolu, nisu osnovani. Činjenica da vozač motocikla nije imao vozačku dozvolu bez uticaja je na njegovu odgovornost, jer neposredovanje vozačke dozvole nije u uzročnoj vezi sa nastalim udesom, odnosno sa nastalom štetom.¹⁷

Smatramo da putnik koji pristane na vožnju sa vozačem motornog vozila koji nema dozvolu da upravlja motornim vozilom snosi odgovornost za štetu koju pretrpi. I u ovom slučaju može doći do primene pravila o podeljenoj odgovornosti.

Za postojanje podeljene odgovornosti vozača i saputnika za štetu koju saputnik pretrpi u prometnoj nezgodi skrivljenoj od vozača, nije od bitnog značaja da li je putniku poznato da vozač nije položio vozački ispit, već kakvo je njegovo saznanje o osposobljenosti vozača za upravljanje vozilom u javnom saobraćaju.

„Revizija bez osnova prigovora podeljenoj odgovornosti, a nalazi je samo u činjenici da vozaču koji je u momentu nezgode upravljao vozilom i skrivio je, nije bila izdata vozačka dozvola, te nije bio osposobljen za vožnju što je poginulom bilo poznato, a ipak je pristao na vožnju pod takvim okolnostima. Međutim, ovaj sud smatra da nije od bitnog značaja za pravilno rešenje toga pitanja da li je vozač polagao vozački ispit i dobio valjanu vozačku dozvolu, već da li je u istinu bio osposobljen za vožnju, odnosno da li je ovladao vozačkom veštinom u meri koja je potreba za sigurno sudelovanje u prometu na javnim cestama, te kakvo je saznanje o tome imao poginuli. Sudovi nižeg stupnja utvrdili su da se radilo o vozaču i sa boljim vozačkim iskustvom, koji je još pre rata upravljao motornim vozilima na javnim cestama, a za vreme rata čak bio zadužen kao vozač vojnim vozilom što je poginulom bilo poznato. Radi se o činjeničnom utvrđenju za koje je vezan ovaj sud u revizijskom postupku, a iz njega ne proističe podeljena odgovornost ni u najmanjem omeru. U ostalom do prometne nezgode nije ni došlo zbog neznanja ili nesposobnosti vozača za vožnju, već zbog obesne vožnje i očitim kršenjem prometnih propisa takvom vožnjom, kakvom u praktičnom životu inače pribegavaju samo vozači koji su previše uvereni u svoje sposobnosti u vožnji, a to je nešto sasvim drugo i protivno onome što revizija tvrdi.“¹⁸

13. Doprinos nastanku štete odnosi se isključivo na oštećenika

Doprinos nastanku štete odnosi se isključivo na oštećenika a ne i na treće lice koje je bilo učesnik saobraćajne nezgode, što je od značaja za utvrđivanje podeljene odgovornosti za nastanak štete, bilo materijalne ili nematerijalne.

„Presudom Opštinskog suda u Požarevcu od 29. 6. 2002. godine u stavu 1. izreke obavezan je tuženi da tužilji na ime naknade štete za duševne bolove zbog smanjene opšte životne aktivnosti, isplati iznos od 30.000,00 dinara na ime

¹⁷ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 5240/99 od 23. XI 2000.

¹⁸ Presuda Vrhovnog suda FB i H, Rev. – 149/99 od 18. 1. 2000. godine

pretrpljenih fizičkih bolova iznos od 15.000,00 dinara sve sa zakonskom zateznom kamatom od 29. 6. 2001. godine do isplate, u roku od 15 dana po prijemu presude, pod pretnjom prinudnog izvršenja.

Označena presuda potvrđena je presudom Okružnog suda od 25. 12. 2001. godine. Tuženi je oglašen krivim za izvršeno krivično delo teško delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz člana 201. stav 3. u vezi člana 195. stav 3 u vezi stava 1. KZ RS i osuđen na novčanu kaznu pravosnažnom krivičnom presudom, a do saobraćajnog udesa je došlo tako što je tuženi sa svojim vozilom započeo uključivanje na magistralni put sa sporednog u situaciji kada za to nisu postojali odgovarajući bezbedonosni uslovi, dok se tužilja nalazila u drugom vozilu, koje se pravilno kretalo svojom desnom kolovoznom trakom, kao suvozač.

U takvoj situaciji vozilo kojim je upravljao tuženi je za vozača vozila u kome se nalazila tužilja predstavljalo blisku i pokretnu prepreku koju u takvim okolnostima isti nije mogao da izbegne, te se u radnjama tuženog stiču elementi koji su u uzročnoj vezi sa nastankom saobraćajne nezgode i posledicama – povređivanjem tužilje i nastankom nematerijalne štete. U radnjama vozača vozila u kome se nalazila tužilja nema elemenata na osnovu kojih je moguće definisati eventualne propuste istoga, jer je osnovi propust u saobraćajnoj nezgodi učinio upravo tuženi. Međutim, i da na strani ovog vozača postoje propusti, te na osnovu toga i njegov doprinos u nastanku štete tužilji, to ne bi bilo od značaja za donošenje odluke u ovoj pravnoj stvari, jer Zakon o obligacionim odnosima poznaje i institut doprinosa oštećenika nastanku štete, a ne i trećeg lica. Tužilja ni jednom svojom radnjom nije doprinela da šteta nastane, ili da bude veća, i da je nastanku štete doprineo vozač vozila u kome se tužilja nalazila kao suvozač, isti bi bio solidarno odgovoran sa tuženim za naknadu štete tužilji, a u slučaju solidarne odgovornosti, oštećeni može da bira od kog solidarno odgovornog lica će tražiti naknadu štete, a solidarni tužnik može da traži od svakog od ostalih dužnika da mu naknadi ono što je platio za njega, (čl. 206. i 208. Zakona o obligacionim odnosima). Tužilja je u konkretnom slučaju izabrala da naknadu štete traži od tuženog, a isti, ukoliko smatra da je za nastanak štete odgovoran i vozač vozila u kome se tužilja nalazila, može prema njemu postaviti zahtev u posebnoj parnici, naravno, ukoliko dokaže da ima podeljene odgovornosti i na strani tog lica.¹⁹

14. Podeljena odgovornost oštećenog lica u saobraćaju

Nema podeljene odgovornosti ako je štetnik ostavio teretno motorno vozilo na kolovozu neosvetljeno i neobezbeđeno u uslovima guste magle i mraka, gde je vidljivost bila 10-15 metara.

„Kako je u konkretnom slučaju nesumnjivo utvrđeno da ne postoje uslovi za sniženje naknade štete, jer nema podeljene odgovornosti, u smislu člana

¹⁹ Presuda Okružnog suda u Požarevcu, Gž. 1113/2001. od 25. 12. 2002. godine

192. Zakona o obligacionim odnosima, s obzirom da je osiguranik tuženog grubo povredio saobraćajne propise, ostavljajući teretno motorno vozilo na kolovozu, neosvetljeno i neobezbeđeno u uslovima guste magle i mraka, vidljivost je bila na 10-15 metara, i time isključivo doprineo nastanku nezgode. Izneti žalbeni navod o postojanju podeljene odgovornosti i doprinosu tužioca nastanku nezgode, odbijeni su kao neosnovani.²⁰

15. Vožnja unazad i podeljena odgovornost

Kada vozač krene vozilom unazad, a da se prethodno nije uverio da time može ugroziti pešake, pa udari u pešaka koji je započeo prelazak ulice, onda se vozač i pešak odgovorni u procentu 80:20.

„U dokaznom postupku prvostepeni sud je utvrdio da je dana 7. 5. 1997. godine došlo do saobraćajne nezgode, koju je izazvao vozač C.C. koji je vozilom „jugo“ krenuo unazad bez da se prethodno uverio da neće ugroziti pešake. U tom trenutku je tužilja započela prelaženje ulice, te ju je vozilo udarilo zadnjim delom i nanelo laku telesnu povredu. Utvrđujući odgovornost za nastanak štetnog događaja, prvostepeni sud je na osnovu nalaza veštaka saobraćajne struke utvrdio da su vozač auta i tužilja doprineli nastanku saobraćajne nezgode u odnosu 80:20.

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud je pravilno postupio kada je utvrdio da postoji osnov za odgovornost tuženog za nastalu štetu i to u visini od 80%.²¹

16. Pogrešno parkiranje i podeljena odgovornost

Samo nepropisno parkiranje je osnov za prekršajnu odgovornost tužioca, a ne i za njegovu građanskopravnu odgovornost za nastalu štetu.

„Izvedenim dokazima u toku prvostepenog postupka prvostepeni sud je na nesumnjiv način utvrdio da je na dan 1. 12. 1998. godine u K. U ul. Radiše Petronijevića oštećeno vozilo tužioca marke „opel kadet“ **dok je stajalo parkirano na kolovozu uz samu desnu ivicu, jer je na njega naleteo, prelazeći na levu kolovoznu traku, vozilo marke „honda“ kojim je kritičnom prilikom upravljao V. I. i koje je u vreme udesa bilo osigurano kod tuženika od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima.** Iako je vozilo tužioca bilo parkirano na mestu na kome je saobraćajnim znakom bilo zabranjeno, mišljenje je veštaka da na strani tužioca nema nikakvog doprinosa za nastanak nezgode, jer njegovo vozilo nije bilo faktor destabilizacije vozila osiguranika **tuženika**, koje je na tužiočevo parkirano vozilo naletelo. Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno je po oceni Okružnog suda postupio prvostepeni sud

²⁰ Presuda Okružnog suda u Užicu, Gž. 2208/99 od 9. 2. 2000. godine

²¹ Presuda Okružnog suda u Vranju, Gž. 1159/2000 od 24. 7. 2000. godine

kada je za ceo iznos utvrđene štete na vozilu tužioca tužbeni zahtev kao osnovan usvojio prema tuženom kao osiguravaču vozila V. I. pravilno nalazeći da je vozač V. I., isključivo kriv za saobraćajnu nezgodu i nastalu štetu na vozilu tužioca, a da na strani tužioca **nema nikakvog doprinosa u nastanku štete.**

Za svoju odluku prvostepeni sud je dao dovoljne, jasne i ubedljive razloge koje u svemu prihvata i Okružni sud, koji se ni navodima podnete žalbe ne dovode u sumnju. Stoga su i ocenjena kao neosnovana isticanja u žalbi tuženog **da je nepropisnim parkiranjem svoga vozila i sam tužilac doprineo nastanku štete, jer to ne proizilazi iz izvedenih dokaza. Samo nepropisno parkiranje je osnov za prekršajnu odgovornost tužioca, a ne i za njegovu građansko-pravnu odgovornost za nastalu štetu, a koje u konkretnom slučaju nema, a to je izvedenim dokazima na pouzdan način utvrđeno.**²²

17. Podeljena odgovornost i nadzor roditelja nad maloletnim detetom

„Dakle, u konkretnom slučaju se radi o objektivnoj odgovornosti tuženog, kao imaoca opasne stvari. Prema članu 177. stav 3. ZOO-a imalac se oslobađa odgovornosti delimično, ako je oštećenik delimično doprineo nastanku štete. Iz sadržaja i smisla odredbe člana 177. ZOO-a sledi da je teret dokazivanja za oslobađanje, odnosno za delimično oslobađanje od odgovornosti na imaocu opasne stvari.

Odredbom člana 84. Porodičnog zakona, ničim nije dokazano da tužitelji kao roditelji mld. J. nisu vršili roditeljsku dužnost, a sve u situaciji kada su kritičnog dana mld. dete ostavili na čuvanje kod gazdarice kod koje su stanovali, pri tome upozorivši gazdaricu da pazi na J. (glavna rasprava od 16. 08. 2004. godine na koje tuženi nije imao prigovora).

Odredba člana 84. Porodičnog zakona samo je načelna odredba, a tuženi nije ponudio konkretne činjenice i konkretne dokaze koji bi se mogli podvesti pod tu odredbu, što mu je bila dužnost shodno članu 7. stav 1. i članu 123. stav 1. ZPP-1 i za to što je imao mogućnost shodno članu 102. stav 2. istog Zakona.

Tačna je žalbena konstatacija da je u obrazloženju pravosnažne presude Opštinskog suda u Kalesiji broj K-21/03 od 16. 04. 2003. godine navedeno je da sud prilikom odlučivanja o vrsti i visini krivične sankcije, vezano za krivično delo i učinioca, kao olakšavajuće okolnosti, između ostalih, cenio činjenicu „da prema mld. H. J. kritične prilike roditelji shodno članu 84. Porodičnog zakona nisu vršili dužnost odnosno da štite i brinu o njegovom životu i zdravlju, nego su ga ostavili kritične prilike bez nadzora roditelja kod stanodavca.“ Međutim, shodno odredbi člana 12. stav 3. ZPP-a za pravosnažnu krivičnu presudu kojom je optuženi proglašen krivim, parnični sud je vezan samo u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti. **Ovo stoga što je građansko-pravna odgovornost šira**

²² Rešenje Kantonalnog suda u Tuzli, Tž. Br. 1635/04 od 11. 7. 2006. godine

od krivično-pravne odgovornosti, te bi se tuženi sa uspehom mogao pozivati na napred citirane navode iz obrazloženja krivične presude samo da je i sam ponudio konkretne dokaze na okolnost istaknutog prigovora podeljene odgovornosti (član 192. ZOO-a), a što je u konkretnom slučaju izostalo.²³

18. Podeljena odgovornost i nepravilno skretanje sa kolovoza

Česti su slučajevi u saobraćaju da biciklisti neoprezno pokušavaju da skrenu ulevo sa kolovozne trake i na taj način svojim ponašanjem doprinesu saobraćajnom udesu. U ovom slučaju postoji podeljena odgovornost, veza motornog vozila i bicikliste.

„Prema nalazu sudskog veštaka, proizilazi da je do pomenutog saobraćajnog udesa došlo usled propusta oba učesnika u saobraćaju, i to tuženikovog osiguranika vozača putničkog vozila marke „Audi 80“, iz Joševe i tužioca kao bicikliste. Na strani vozača putničkog vozila stoje propusti u kašnjenju uočavanja opasnosti, dok se propusti tužioca ogledaju u neopreznom pokušaju skretanja ulevo sa kolovoza, kada je na najmanje 40m imao putničko vozilo iz suprotnog smera, odnosno u kašnjenju uočavanja opasnosti od putničkog vozila iz suprotnog smera. Ceneći sve okolnosti konkretnog slučaja, ovaj sud nalazi da je do saobraćajnog udesa i štete došlo krivicom oba učesnika, te da doprinos tužioca nastanku štetnog događaja iznosi 40%, a tuženikovog osiguranika 60%.“²⁴

19. Podeljena odgovornost i nepravilno kretanje pešaka kolovoznom trakom

Česti su slučajevi u saobraćaju da se pešak nepravilno kreće kolovoznom trakom kroz naseljeno, odnosno kroz nenaseljeno mesto. Sud mora u toku postupka da utvrdi da li se radi o naseljenom ili nenaseljenom mestu, a nakon utvrđivanja ove činjenice sud će utvrđivati da li oštećeno lice doprinosi nastanku povreda, odnosno da li postoji podeljena odgovornost.

„Osnovano se u žalbi tužilje ukazuje da prvostepeni sud nije dao dovoljne i jasne razloge u pogledu utvrđivanja činjenica da postoji podeljena odgovornost odnosno doprinos tužilje nastanku povreda koje je zadobila. Prvostepeni sud u razlozima presude navodi, na osnovu nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke, da je tužilja pre saobraćajne nezgode kretala svojom desnom kolovoznom trakom nepravilno na udaljenosti od jednog metra od desne ivice kolovoza i da je na taj način doprinela nastanku saobraćajne nezgode. Prvostepeni sud pre svega nije razjasnio da li se radi o naseljenom mestu ili nenaseljenom mestu gde se saobraćajna nezgoda dogodila što je od uticaja na utvrđivanje pravilnosti kretanja tužilje kao pešaka. Prema članu 106. stav 1. Zakona o osnovama bezbednosti

²³ Odluka Saveznog suda, Gzs. 2/82.

²⁴ Isti stav je iznet u presudi Gž. Broj 407/04 od 24. 12. 2003. godine

saobraćaja na putevima je predviđeno da pešak koji se kreće po kolovozu na javnom putu van naselja, dužan je da se kreće uz levu ivicu kolovoza u pravcu kretanja. Ukoliko bi se saobraćajna nezgoda dogodila u naseljenom mestu, a iz spisa predmeta proizilazi da je to bilo u Lešnici i da se radi o naseljenom mestu u tom slučaju tužilja nije bila u obavezi da se kreće levom stranom kolovoza jer je to obaveza pešaka samo kada se kreće po kolovozu na javnom putu van naselja. No, prvostepeni sud u svakom slučaju utvrđuje da li postoji podeljena odgovornost ali u tom slučaju mora jasno da kaže u čemu postoji doprinos tužilje nastanku štetnog događaja a razlozi koji su prvostepenoj presudi dati nisu dovoljno i jasno obrazloženi pa se s pravom u žalbi tužilje na to ukazuje.²⁵

„Međutim, po nalaženju ovog suda prvostepeni sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje nije pravilno primenio materijalna prava. Iz spisa proizilazi da se saobraćajna nezgoda dogodila u naseljenom mestu u Klupcima, a kroz naseljeno mesto pešaci mogu da se kreću kako levom tako i desnom stranom kolovoza i nije isključeno kretanje uz desnu ivicu kolovoza kako je to predviđeno za kretanje van naseljenog mesta.

Imajući u vidu ovu zakonsku odredbu da se kroz naseljeno mesto pešaci mogu kretati i levom i desnom stranom kolovoza, da se maloletna kretala desnom stranom kolovoza, na udaljenosti samo 20 cm od desne ivice kolovoza, da na ovom delu puta gde se dogodila saobraćajna nezgoda pored puta sa desne strane nema pešačke staze jer se ista prekida na tom delu puta a banknina koja postoji je neosunčana, blatnjava i u vreme saobraćajne nezgode nije bila podešena za kretanje pešaka, to po nalaženju ovog suda u kretanju mal. J. nema nikakvog doprinosa nastanku saobraćajne nezgode i ovaj sud nalazi da je za saobraćajnu nezgodu isključiva odgovornost vozača putničkog vozila i da nema uopšte doprinosa mal. J. nastanku saobraćajne nezgode.“²⁶

20. Kada je šteta prouzrokovana oštećenom licu od strane dva motorna vozila

Za štetu koje pretrpi treće lice imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno.

Imaoci motornih vozila mogu se od oštećenog lica braniti prigovorom o postojanju ma kog osnova koji njihovu odgovornost isključuje, pa i krivicom oštećenog lica ili trećih lica. S toga je njihova odgovornost prema oštećenom licu uvek solidarna. Zato imalac motornog vozila u sudskom postupku može regresnom tužbom dokazivati da je njegova odgovornost manja i tražiti da mu drugi imalac motornog vozila naknadi deo štete koji su solidarno isplatili oštećenom licu.

„Dakle, u konkretnom slučaju se radi o objektivnoj odgovornosti tuženog, kao imaoca opasne stvari. Prema članu 177. stav 3. ZOO-a imalac se oslobađa

²⁵ Presuda Okružnog suda u Šapci, Gž. 1151/06 od 4. 7. 2006.godine

²⁶ Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1170/2000 od 1. 6. 2000. godine

odgovornosti delimično, ako je oštećenik delimično doprineo nastanku štete. Iz sadržaja i smisla odredbe člana 177. ZOO-a sledi da je teret dokazivanja za oslobađanje, odnosno za delimično oslobađanje od odgovornosti na imaoa opasne stvari.“

21. Podeljena odgovornost i vožnja u prikolici motokultivatora

U praksi ima dosta saobraćajnih nezgoda u kojoj učestvuju motorno vozilo i prikolica koju vuče motokultivator u kojoj se nalaze lica koja se prevoze u prikolici motokultivatora, a koja nije namenjena za prevoz putnika. U toj saobraćajnoj nezgodi tim licima se nanose teške telesne povrede i prouzrokuje materijalna i nematerijalna šteta.

Postavlja se pitanje da li u konkretnom slučaju postoji podeljena odgovornost. Smatramo da postoji doprinos oštećenih lica u nastanku štete kao posledice pretrpljenih teških telesnih povreda shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

22. Podeljena odgovornost i brza vožnja

Veliki broj saobraćajnih nezgoda dešava se zbog brze vožnje. Oštećeno lice je doprinelo saobraćajnoj nezgodi time što je podsticao vozača motornog vozila na brzu vožnju ili je bio saglasan na brzu vožnju koja je uzrokovala saobraćajnu nezgodu. Smatramo da postoji doprinos oštećenih lica u nastanku štete kao posledice pretrpljenih telesnih povreda shodno članu 192. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine.

23. Podeljena odgovornost i propust organizacije za održavanje puteva

Smatramo da se do primene pravila o podeljenoj odgovornosti može doći ako je došlo do propusta organizacije koja je ovlašćena da održava puteve koje vozač motornog vozila nije mogao predvideti, izbeći ili otkloniti. Oštećena lica imaju pravo na naknadu štete od vozača motornog vozila i organizacije koja je ovlašćena za održavanje puteva. Njihova odgovornost prema oštećenom licu je solidarna.

24. Solidarna odgovornost za naknadu štete i stav sudske prakse

Ukoliko ne postoje okolnosti koje isključuju objektivnu odgovornost, treće lica koje pretrpi štetu u sudaru više motornih vozila može tražiti naknadu bilo od svakog vlasnika motornog vozila pojedinačno, bilo od svih vlasnika solidarno, po osnovu objektivne odgovornosti, bez obzira na njihovu krivicu za štetni događaj.²⁷

²⁷ Odluka Vrhovnog suda Srbije, Rev. 502/81

Krivica jednog imaoca motornog vozila ne isključuje odgovornost ostalih učesnika u lančanom sudaru za štetu koja je pričinjena njihovom vozilu ako su i drugi učesnici nepravilnom vožnjom skrivili saobraćajnu nezgodu.²⁸

Suvlasnici opasne stvari za štetu koja je nastala usled opasne stvari odgovaraju solidarno.²⁹

Vlasnik i korisnik motornog vozila, solidarno sa osiguravačem, odgovaraju oštećenom licu srazmerno doprinosu vlasnika, odnosno korisnika u nastanku štetnih posledica i nisu dužni da naknade deo štete čijem je nastanku doprineo i oštećeni svojom krivicom.³⁰

Ako su traktor i vršalica u procesu rada spojeni tako da rad jednog na vršidbi nije moguć bez rada drugog, onda **traktor i vršalica čine jedinstvenu opasnu stvar u odnosu na treća lica, pa je stoga odgovornost sopstvenika ovih, inače posebnih stvari, za štetu pričinjenu trećim licima za vreme procesa rada, solidarna.**³¹

25. Uzročnost i podeljena odgovornost

„Oštećeni koji pristaje da ga alkoholisano lice poveze, saodgovoran je za štetu koja nastane u saobraćajnom udesu, zajedno sa vozačem.“³²

„Ako je šteta nastala usled delovanja više uslova, uzročan je onaj uslov koji je tipičan za nastanak štete.“³³

Zaključak

O podeljenoj odgovornosti za nosioca štete sud vodi računa samo u okviru činjenica koje su iznete u toku postupka. Ako u toku postupka tuženik nije istakao prigovor podeljene odgovornosti, odnosno nije isticao postojanje doprinosa nastanka štete na strani tužioca, tada je u obavezi da naknadi štetu.

Isticanje prigovora podeljene odgovornosti u žalbi moglo bi da ima značaja nove činjenice, a drugostepeni sud će odlučiti o ovom prigovoru. Tuženi mora u žalbi izneti činjenice u čemu se sastoji doprinos tužioca, i zašto ih nije istakao u toku prvostepenog postupka. Član 205. Zakona o obligacionim odnosima će se primeniti kod nematerijalne štete, samo kada nematerijalnu štetu treba naknaditi u novcu u smislu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima iz 1928. godine.

Smatramo da oštećeno lice nema pravo na naknadu štete koja po visini odgovara prouzrokovanju štete u visini 50%, kada pristane da sedne u

²⁸ Odluka Saveznog suda, Gzs. 2/82.

²⁹ Odluka Vrhovnog suda NRS, GŽ. 1172/60

³⁰ Odluka Vrhovnog suda Srbije, GŽ 911/78

³¹ Odluka Vrhovnog suda Srbije, GŽ. 2806/75

³² Rešenje Vrhovnog suda Srbije Rev. 4138/98 od 2. 9. 1998. godine

³³ Rešenje Vrhovnog suda Srbije Rev. 1479/94 od 13. 4. 1994. godine.

motorno vozilo kojim upravlja vozač u alkoholisanom stanju, i kada je doprineo saobraćajnoj nezgodi time što je podsticao na brzu vožnju ili pristao na brzu vožnju koja je uzrokovala saobraćajnu nezgodu.

Oštećeno lice nema pravo na naknadu štete koja po visini odgovora prouzrokovanju štete do 20% kad prelazi kolovoz van pešačkog prelaza, kad se kreće kolovozom suprotno zakonu, kao i drugim slučajevima kad sud na osnovu dokaza utvrdi da ima propusta oštećenog lica.

Ovaj stav je u skladu sa članom 45. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima koji glasi:

„Tako da vozilo može blagovremeno da zaustavi pred preprekom koju pod datim uslovima može da predvidi.“

Sud će na osnovu nalaza i mišljenja veštaka saobraćajne struke, koji će u svom nalazu navesti propuste vozača motornog vozila, odnosno propuste vozača motornih vozila – teške propuste organizacije za održavanje puteva, utvrditi doprinos u nastanku štete svih učesnika u saobraćajnoj nezgodi.

Aleksandar K. Filipović, Ph.D.

Lawyer in Loznica

Dušan A. Filipović

Graduate Lawyer

Shared responsibility in traffic and some dilemmas in business and court practice

A b s t r a c t

The court practice is examined that relates to the shared responsibility in traffic, in the article. Examples of this case law appear to us in detail how the shared responsibility in traffic, of which depends on the the circumstances and how the court resolves them.

Key words: shared responsibility, the responsible person, demanged person

Literatura

1. Zakon o obligacionim odnosima, Beograd, Službeni list SFRJ, 1978.
2. Slobodan Petrović, Dragoljub Stojanović, Komentar Zakona o obligacionim odnosima, Kulturni centar Gornji Milanova, Pravni fakultet, Kragujevac, 1980.